

● MEDVOJNI KOMUNISTI PRIPOVEDUJEJO

Danes se kruh valja po tleh, tedaj pa...

Čeprav ima Tončka Berčičeva ves dan mnogo opravil doma in v krajevni skupnosti, kjer je predsednica ZB NOV, se velikokrat spomni vojnih let. Kako tudi ne, saj so del njene mladosti. Tiste dni se je življenje vrtelo tako hitro, da se danes ne da kar na mah obnoviti vseh dogodkov. Vračajo se počasi, drug za dru-

razrme, vidiš drobne, komaj berljive črke. »Taka je bila partizanska pošta,« je povedala, ko je pokazala na enega izmed njih. Drugi listič pa ji je drag spomin na moža. Vso vojno se skorajda nista videla in ko sta se po osemnajstih mesecih srečala, ji ga je izročil. Na enem svojih pohodov je iztrgal list iz bloka in nanj zapisal svoje občutke, hrepenenje po njej in svobodi.

nasprotnem oknu smo za železno mrežo zapazile mlad fantovski obraz. Še istega dne dopoldne so prav tega fanta, ki smo ga opazovale, odpeljali fašisti k zaslišanju. Spremljali so ga štirje stražarji. Spraskale smo motorno prevleko s šip, da bi bolje videle, kdaj se bo vrnil. Toda prinesli so ga na nosilih in kri je kaplala od njih. Večini od nas je ob tem pogledu postalo slabo. Bilo mu je, kot smo zvedele kasneje, šele devetnajst let. Iz belgijske vojašnice je v tistih dneh skoraj vsak dan odhajala dolga kolona: kamioni s krstami, talci in fašisti. Vračali so se brez krst in talcev.

»Vsakič, ko so začele rožljati venige, kajti moški so bili vklonjeni, smo začele peti, da bi spodbudile naše fante. Stražarji so nam petje prepovedali, a me smo pele še glasneje: Vsak naj propade, kdor rod svoj taji, še zemlja ne bi bila njegove krvi.«

Mnogo je spominov. Tončka Berčičeva ne pripoveduje o velikih dejanjih ali pomembnih dogodkih. Govori o svojih opažanjih, o žalostnih trenutkih v življenju ljudi, govori o drobnih stvareh, ki pa so za posameznika še kako pomembne. In stvari, ki so se dogajale v tistih dneh, so bile tako strašne, da marsikdo, ki sliši pripovedovati o tem, ne verjame, da je bilo sploh kdaj res tako.

So pa tudi svetli spomini, kot na primer tale iz leta 1942, ko je bila zaprta v taborišču v Trevisu. »Na drugi strani žice sem zagledala moškega, ki je bil Slovenec in doma iz Slap. Tistega dne je dobil od domačih paket. Zavil je zemljo v papir in jo vrgel proti meni. Zrezala sem jo na majhne koščke in jo razdelila med vse ženske. Vidite, danes pa se kruh valja po tleh.«

Besedilo in slika: D. J.

gim, spomin na nek doživljanj prebudi novega. Malo pred začetkom vojne se je poročila, avgusta l. 1941 pa je bila sprejeta v komunistično partijo. Mož je že v prvih dneh vojne odšel v partizane, njo pa so marca 1942, dva dni po bitki na Pugledu, zaprli. Bila je v več taboriščih, ob kapitulaciji Italije se je vrnila domov ter kmalu nato tudi ona odšla v partizane.

Še danes hrani dva majhna, zganjena lističa papirja. Ko jih

»Rada imam,« je pripovedovala Tončka Berčičeva, »v nedeljo dopolne tišino, kajti od devetih vedno poslušam radijsko oddajo Še pomnite, tovariši. Tudi knjige berem najraje tiste, ki opisujejo dogodke iz teh dni.«

Njen glas je tih in miren, kot da pripoveduje o čisto vsakdanjih stvareh. Toda besede so žive, in to, kar sporočajo, morajo prizadeti vsakega poslušalca.

»Bilo je na binkošno nedeljo leta 1942,« se spominja, »ko smo ženske, zaprte v zaporih belgijske vojašnice, gledale skozi okno. Na

● SPOMENIŠKI KOMPLEKS URH DOBIVA SVOJO PODOBO

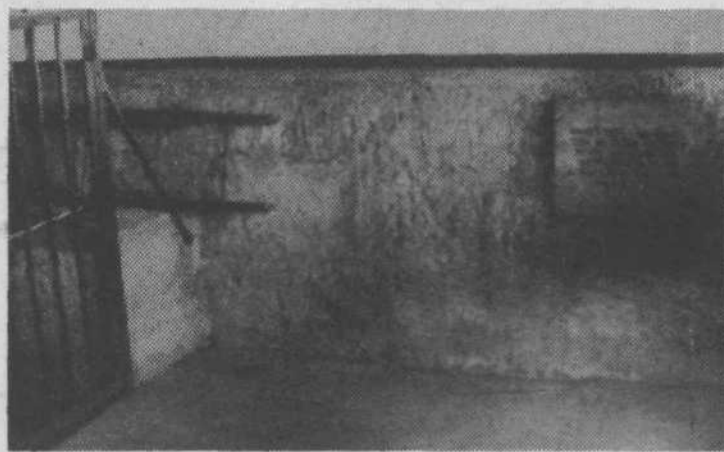
Podružbljanje skrbi za pomnik

Spomeniški kompleks Urh je eden najpomembnejših zgodovinskih pomnikov narodnoosvobodilne vojne in socialistične revolucije v Sloveniji. Z obnovo pa bo njegov pomen pri negovanju in spodbujanju revolucionarnih tradicij še večji.

Njegova lega v neposredni okolici mesta — heroja, zelene in gozdnate površine in prireditve pri samem spomeniku, ki zahtevajo primerno pieteto — vse to je spodbudilo odgovorne družbenopolitične dejavnike, da so se že pred letošnjim koncem obnovenih del primerno pripravili na obisk vedno več in večjih organiziranih množic.

Pisali smo že, da je bil eden pomembnih rezultatov teh priprav podpis sporazuma o prevzemu oskrbnitva za spomeniški kompleks Urh. Podpisali so ga izvršni svet občinske skupščine, BTC, HP Kolinska, Perutnina Zalog, Totra, Zima, občinski SIS za komunalo in kulturo ter KS Zadvor. Podpisniki so prevzeli skrb za urejanje in redno vzdrževanje vsega kompleksa Urh, občinska skupščina pa je že po zakonu prevzela redno vzdrževanje grobišča. Za uredništevane sporazuma so podpisniki ustanovili poseben upravni odbor.

Odbor podpisnikov družbenega dogovora o urejanju in varstvu spomenikov NOB pa je

Vhod v klet — mučilnico na Urh, kjer so žrtve preživele po več strašnih dneh, največkrat pa so jih morilci že po nekaj urah odgnali v smrt

prevzel nadaljnjo iniciativo za zagotovitev vodnika, ki naj bi z vsoto pieteto in strokovnostjo zagotavljal organiziranim skupi-

nam pregled nad kompleksom Urh. Kompleks sam naj bi bil namreč vidno označen in če bi se želele skupine ob njem tudi ustavititi za kaj dlje časa, bi jim bilo to omogočeno za Urhom v Konjščici. Tam naj bi bilo zanje urejeno vse potrebno tudi za večdnevno

bivanje (najmanj prostor za šotore, električni tok, voda in sanitarije). Tako bi bilo tudi omogočeno, da bi bil neposredni kompleks pomnika vedno dostojno in urejeno pripravljen za obiskovalce in načrtovane prireditve.

Glede delovanja, obnavljanja in vzdrževanja muzejske zbirke v cerkvi — muzeju in mučilnici pa se bodo še sporazumeli Muzej ljudske revolucije, ljubljanska in občinska kulturna skupnost.

Tako naj bi spomeniški kompleks Urh še letos dobil svojo podobo, od nas vseh, posebno še od vsakokratnih obiskovalcev pa je odvisno, da bo ta podoba vedno zagotavljala to, kar Urh predstavlja, kar mu gre.

AM

● ZK: Dvodnevni seminar

Konec meseca je komite občinske konference ZKS Ljubljana Moste-Polje organiziral v kulturnem domu dvodnevni seminar za sekretarje OOK in svetov ZK v krajevnih skupnostih, člane občinske konference ter za komuniste, ki opravljajo v občini najodgovornejše družbenopolitične in samoupravne funkcije. Družbenopolitični delavci iz občine in mesta so udeležence med drugim seznanili z oceno političnih razmer v občini, z aktualnimi vprašanji s področja LO in DS, z modernimi odnosi in vlogo Jugoslavije v njih, z nalogami komunistov pri uredništvu gospodarstva in letosnjem letu, delovanjem delegacij in delegatov in z delovnim načrtom občinske konference ZK za leto 1980.

D. J.

● DOM UPKOJENCEV

Aprila začetek gradnje

Svet za socialno in zdravstveno politiko pri predsedstvu OK SZDL je na svoji zadnji seji obravnaval dosedanja priprava za gradnjo doma upokojencev v občini. Poleg članov sveta so se seje udeležili tudi predstavniki zavoda za urbanizem Bled, ki je izdelal projektno dokumentacijo, Ljubljanskega investicijskega zavoda, izvršnega sveta občine ter društva upokojencev KS Moste in Kodeljevo.

Po uvodnem poročilu o dosedanjih pripravah se je razvila živahna razprava. Dom ni zaprtega tipa in bodo njegove usluge poleg oskrbovanca na voljo tudi upokojencem, ki ne bodo prebivali v domu. Zato so vsi skupni prostori, kot npr. kuhinja, jedilnica, bralnica, frizerski in pedikerski salon primerno veliki in opremljeni. Tudi lokacija doma bo omogočala vključevanje upokojencev, ki v njem ne bodo prebivali, v življenje in delo doma ter obratno doma v življe-

nje KS oziroma občine kot celote.

Projekt je izdelan na osnovi pripomb na predhodni projekt, o katerem je tekla razprava v preteklem letu. V novem projektu so upoštewane vse bistvene pripombe. Tako so odpravljene pomanjkljivosti glede komunikativnosti hodnikov in njihovega prezračevanja, posebnih čistilnih balkonov, rešen je način dostave hrane v čajne kuhinje po posameznih etažah, urejena je namestitve medicinskega osebja in še več drugega.

Dom bo zgrajen v KS Štepanjsko naselje, in sicer na prostoru

med prejšnjo Štepanjsko vasjo in ulico Ob sotočju, kjer je predviden javni park. Za dom je namenjenih 0,83 ha površine. Oskrbovanci bodo imeli možnost uporabe parka in rekreacijskih poti ob Ljubljanici in Gruberjevem kanalu. V neposredni bližini so trgovine in drugi objekti družbenega standarda ter postajališče mestnega potniškega prometa.

Dom upokojencev bo imel klet, pritličje in dve etaži, v katerih bo poleg skupnih prostorov še 157 sob z 205 posteljami. Kuhinja bi imela zmogljivost 450 obrokov, restavracija pa 148 sedežev. Po projektu naj bi bilo v domu zaposlenih nekaj manj kot 100 delavcev. Investicijska vrednost doma je 71.866.908 din, investitor pa je skupnost za izvedbo programa gradnje objektov družbenega standarda na območju ljubljanskih občin. Pričetek gradbenih del je predviden letos aprila, zaključek del pa novembra leta 1981.

Svet za socialno in zdravstveno politiko je ob zaključku razprave ugotovil, da bo takšen dom vzpostavil humannejše odnose do starejših ljudi, da bo omogočena skrb za aktivne oskrbovance doma in tudi tiste, ki potrebujejo pomoč in nego, zagotovljena bo psihofizična in socialna varnost oskrbovancev, še predvsem pa je pomembno to, da bo v domu ustvarjena domačnost, s katero naj bi v čimvečji meri nadomestili upokojencev lastni dom.

Svet meni, da je treba po predloženem projektu kar najresneje nadaljevati z aktivnostjo vseh dejavnikov, ki je potrebna za gradnjo doma, ob doslednem upoštevanju terminskega plana gradnje vred.

MARKO ROTH

V SPOMIN

Umrli je Jože Miklavc

V začetku novega leta je tih kot je zadnja leta tudi živel, odšel od nas Jože Miklavc, po domače Šviglov oče iz Podmolnika.

Rodil se je leta 1889 v Podmolniku v veliki družini, ki pa je imela bolj malo zemlje za preživljanje. Zato ga je nujna, pa tudi klic novega sveta spravil leta 1906 v ameriški Pitsburg, kjer je gradil železnice in delal v strojnih tovarnah. Očetova smrt in skrb za kmetijo, ki mu je kot najstarejšemu v družini pripadla, sta ga primorali, da se je že leta 1909 vrnil domov.

Iz Amerike je prinesel kal naprednega mišljenja in dela. Zgled je imel tudi doma pri očetu, saj je bil ta že leta 1905 priznan za najboljši umnega živinorejca v Kranjski deželi. Tudi sam se je z veliko zagnanostjo oprijel kmetije in kot odlični kmet kmalu zaslovel po širši okolici. Ob svojem praktičnem delu pa je spoznal, da kmetovanje na zastareli vaški način ne more uspevati in prinesel blaginje kmetu in okolici. Zato je bil med prvimi, ki so se zavzemali za obnovo leta 1912 ustanovljene kmetijske zadruge v Sostrem ter hranilnice in posojilnice v Dobrunjah. Leta 1929 je postal predsednik te zadruge in ostal njen vodja več mandatnih dob. Bil je tudi predsednik selekcijske komisije za živino.

Skrb za dobro kmeta in domačega kraja ga je vodila v občinske odbore dobrunjske občine in tudi

v Ljubljano na sedež Kmetijske družbe za Slovenijo. Od tu do politike pa je bil le korak. Leta 1931 ga je slovenska ljudska stranka na občinskih volitvah postavila za svojega kandidata, in tako je po zmagi na volitvah istega leta postal župan občine Dobrunje. Na tem položaju je ostal do leta 1935.

Cas njegovega župovanja je čas napredne občinske uprave in tihe podpore delavstvu, ki se je organiziralo v združbo Svoboda. Njegova zasluga je bila tudi v tem, da kot župan občine, v kateri se je širila svobodna misel, le-te ni oviiral.

Po porazu na občinskih volitvah leta 1935 se je oprijel predvsem kmetijstva, še naprej pa je sodeloval v občinskih odborih vse do leta 1941.

Pokojni Miklavc pa svojega znanja ni zajemal le iz tradicije in priučenosti, temveč je posegal tudi po strokovni literaturi.

Med vojno je aktivno pomagal narodnoosvobodilnemu gibanju še zlasti takrat ko je bila v njegovi bližini Molniška četa ali II. grupa odredov ali ko je bilo potrebno skrivati partizane po roški ofenzivi. Zato je bil tudi med prvimi, ki so bili sprejeti v Zvezo borcev.

Takoj po vojni se je pridružil obnovi domovine in bil med prvimi odborniki krajevnega ljudskega odbora. Bil je tudi med ustanovitelji kmetijske lesne zadruge in v letih 1948 do 1950 tudi njen predsednik.

Vseskozi je živel za današnji čas, čeprav mu je ostalo nekaj pelina od povojnih zadržev. Ni se mogel sprijazniti s tem, da so kmetijske obdelovalne zadruge propadle, saj se je prav z njimi največ ukvarjal, ker je bil prepričan, da koristijo kmetu in skupnosti.

Pokojni Miklavc je bil osebnost, ki je bila dolga leta sreča dogajanj v nekdanji dobrunjski občini. V spominu krajanov bo ostal kot človek, iz katerega je vel duh naprednosti in vizija boljše prihodnosti.

V zadnjem času sta mu bolezen in pa visoka starost, dočkal je 91 let, odvrčala pozornost od dogajanj tega sveta. Toda delo, ki ga je opravil, je spoštljivo in posnemajna vredno. Arhiv, ki ga je zapustil in ki ima veliko vrednost za preučevanje krajevnega zgodovine, je samo še en dokaz njegove velike kulture. Zato bo občanom ostal še dolgo v najlepšem spominu.

EDVARD SVETEK

V spomin Alojzu Trontlju

Ko se je leto 1979 že izteklo h kraju, se je iztekla življenjska pot 63-letnega Alojza Trontlja, našega občana iz Novega Polja, Ceste XXI-13. Njegova življenjska pot se je pričela leta 1916 v Podgorici — Sentjurju pri Grosupljem.

Delal je pri železnici, in sicer v čuvajnici v Polju. Ob okupaciji naše dežele Lojze ni stal križem rok. Sodeloval je v NOB kot terec, prenašal pošto in gradivo za partizane, zbiral je hrano za borce in podobno. Fašisti in domači izdajalci so ga sicer zasledovali, a

mu niso prišli do živoga. To delo v svojem rojstnem kraju je opravljal vse do okupacije Italije, nakar se je zaposlil pri železnici, kjer je nadaljeval z delom za NOB. Tudi tu so ga domobranci večkrat iskali, a se jim je vedno pravočasno umaknil.

Po osvoboditvi se je takoj vključil v izgradnjo porušene domovine. Zaradi boleznih in trikratnega srčnega infarkta ni mogel dolgo sodelovati v družbenopolitičnih organizacijah naše KS, deloval pa je v organizaciji RVZ kot rezervni vodnik. Njegova življenj-

ska pot se je iztekla mnogo prežgodaj in njegovi najdražji ga bodo zelo pogrešali. Vse družbenopolitične organizacije naše KS izrekajo njegovim svojim iskreno sožalje, dragemu Lojzetu pa žele miren počitek v domači slovenski zemlji.

IVAN KOS

PISMA BRALCEV

Še enkrat o Urhu

Kot je bilo že nekajkrat poudarjeno v Naši skupnosti, se razmere na spominskem kompleksu Urh izboljšujejo. Se vedno pa dela niso končana. V cerkvi — muzeju, kjer je zbirka fotografskega zgodovinskega gradiva, še sedaj ni luči. Po prvotnem načrtu se namreč za položitev električne inštalacije ni smelo razdirati sten, ker so bile na njih pokazali obrisi fresk. Po zagotovitvi strokovnjakov naj bi bile te freske ohranjene. To je vse v redu in prav, vendar se borci sprašujemo, ali se bomo oddčili za freske ali za muzej NOB. Po mojem mnenju prevladuje muzej in ne freske, čeprav tudi nisem proti temu, da se freske ohranijo.

Razsvetljava je treba čimprej urediti tako, da bodo obiskovalci videli isto, kar je na voljo. Prav nerodno mi je bilo, ko sem pred mesecem vodil skupino študentov iz Rodezije, ki so si z zanimanjem ogledali vse, še zlasti prostor — zakristijo, kjer je fotografsko gradivo, ki nazorno kaže razmrčvarjena trupla žrtiev. Pri tem smo si morali pomagati z ročnimi vžigalniki, da smo pokazali vsaj del tega gradiva! V naslednji sezoni te pomanjkljivosti ne bi smelo biti več.

Tudi gradbeniki se niso končali z deli, čeprav so že vse odpeljali. Kinetična ni pokrta in lahko se zgodi, da si bo nek obiskovalec zlomil nogo. Tudi streha zamaka, odločne cevi pa zamakajo pravkar obnovljene stene. Pohitimo s tem, da ne bo še več nevarnosti, kot jih je že zdaj!

K.A. ZADVOR